

МЕТОДИ РОЗПОДІЛУ ВИТРАТ НА УТРИМАННЯ І ЕКСПЛУАТАЦІЮ ОБЛАДНАННЯ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ СОБІВАРТОСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

©2021 НЕПРАН А. В., БОЛОТОВА Т. М., ГОЛОВАНОВА О. М.

УДК 657.431
JEL Classification: L64

Непран А. В., Болотова Т. М., Голованова О. М.

Методи розподілу витрат на утримання і експлуатацію обладнання при визначенні собівартості промислової продукції

У статті розглянуто метод розподілу витрат з утримання та експлуатації обладнання. У багатьох підприємствах промисловості, де в результаті єдиного виробничого процесу виробляється складний асортимент продукції, дуже важливо правильно розподілити витрати за видами виробів. Калькулювання собівартості та кошторису витрат на виробництво є основними методами розрахунку собівартості одиниці продукції у промисловості. При розподілі непрямих витрат між окремими виробами або видами продукції слід застосовувати диференційовані методи – залежно від характеру тієї чи іншої витрати, економічної її природи, зв'язку її з процесом формування собівартості продукції. При калькулюванні собівартості продукції виділяються витрати по обслуговуванню виробництва і управління, які об'єднують досить різноманітний склад. У схемах калькуляції на підприємствах промисловості виділено в самостійну статтю велику групу витрат, пов'язаних із роботою обладнання (амортизація виробничого обладнання і транспортних засобів, поточний ремонт обладнання і цехового транспорту, знос малоцінних інструментів, заробітна плата робітників, зайнятих обслуговуванням обладнання, матеріали для утримання обладнання). Встановлено, що досить точні результати також застосовуються в ряді галузей промисловості. Наприклад, метод розподілу непрямих витрат дозволяє обґрунтовано розподілити витрати по утриманню та експлуатації обладнання, що дає можливість більш точно розрахувати собівартість продукції і прийняти на цій основі управлінські рішення. Слід зазначити, що, оскільки до непрямих затрат належить велика кількість різноманітних витрат виробництва, що розрізняються між собою багатьма економічними ознаками, не можна вважати правильним розподіл всіх непрямих витрат за якоюсь однією ознакою.

Ключові слова: прями та непрямі витрати, витрати по утриманню та експлуатації обладнання, собівартість продукції, калькуляція.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-1-85-90>

Табл.: 4. **Формул.:** 7. **Бібл.:** 8.

Непран Андрій Володимирович – кандидат економічних наук, доцент, викладач, Циклова комісія економіки, управління та адміністрування, Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету (вул. Клочківська, 202, Харків, 61045, Україна)

E-mail: nepranxtei@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1772-1069>

Болотова Тетяна Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, Голова Циклової комісії економіки, управління та адміністрування, Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету (вул. Клочківська, 202, Харків, 61045, Україна)

E-mail: tatabolotova1975@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5409-9016>

Голованова Олена Миколаївна – викладач, Циклова комісія економіки, управління та адміністрування, Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету (вул. Клочківська, 202, Харків, 61045, Україна)

UDC 657.431
JEL Classification: L64

Nepran A. V., Bolotova T. M., Holovanova O. M. Methods of Costs Allocation for Equipment Maintenance and Operation in Determining Industrial Products' Costs

The method of costs allocation for equipment maintenance and operation has been analyzed. It is especially important to properly allocate costs by type of product at those industrial enterprises, where a complex range of products is produced as a result of a single production process. The main method for calculating the product cost unit in industry is calculating the product cost and expense budget. Differentiated methods should be used in allocating indirect costs between particular products or types of products, depending on the nature of a cost, its economic nature, and its connection with the process of forming production cost. In calculating production cost, costs for production maintenance and management are identified, having a very diverse composition. A big group of expenses connected with equipment operation (depreciation on operating equipment and vehicles; maintenance repair of the equipment and shop-floor travelers; wear of low-value tools; the wages of workers engaged in equipment maintenance; maintenance materials) is singled out in a special spending pattern. It is established that quite accurate results are also used in a number of industries. For example, the method of allocation of indirect costs allows the maintenance costs and equipment operation costs to be reasonably allocated, thus making it possible to more accurately calculate the production cost and make management decisions on this basis. It should be noted that, since indirect costs include a large number of various production costs, which differ in many economic respects, allocation of all indirect costs should not be carried out on a single basis.

Keywords: calculation, costs of maintenance and equipment operation, direct and indirect costs, production cost.

Tabl.: 4. Formulae: 7. Bibl.: 8.

Nepran Andrii V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Lecturer, Cyclic Commission of Economics, Management and Administration, Kharkov Trade and Economic College of Kyiv National University of Trade and Economics (202 Klochkivska Str., Kharkiv, 61045, Ukraine)

E-mail: nepranxtei@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1772-1069>

Bolotova Tetiana M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Cyclic Commission of Economics, Management and Administration, Kharkov Trade and Economic College of Kyiv National University of Trade and Economics (202 Klochkivska Str., Kharkiv, 61045, Ukraine)

E-mail: tatabolotova1975@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5409-9016>

Holovanova Olena M. – Lecturer, Cyclic Commission of Economics, Management and Administration, Kharkov Trade and Economic College of Kyiv National University of Trade and Economics (202 Klochkivska Str., Kharkiv, 61045, Ukraine)

Постановка проблеми. У структурі собівартості продукції машинобудування і металообробки значну питому вагу (30–40 %) займають витрати на обслуговування виробництва: на утримання та експлуатацію обладнання, цехові, загальновиробничі. В умовах безперервного підвищення технічної озброєності праці, вдосконалення технології виробництва, механізації і автоматизації виробничих процесів змінюється структура витрат по обслуговуванню виробництва і управлінню, зменшується питома вага загальноцехових і загальногосподарських витрат, і підвищується частка витрат з утримання та експлуатації обладнання. У зв'язку з цим зростає значення правильного розподілу витрат на утримання та експлуатацію обладнання. Вирішення цього завдання значною мірою залежить від специфічних особливостей кожної галузі промисловості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правильне рішення питань розподілу витрат – необхідна умова поліпшення практики калькулювання. Однак ці питання розроблені ще недостатньо.

Методика розподілу непрямих витрат, на думку С. Голова, Ф. Бутинця, В. Озерана, П. Куцика та ін., залежить від специфіки і типу виробництва. Автори пропонують для розподілу витрат з утримання та обслуговування обладнання використовувати різні бази. Так, О. Куцик та О. Мазуренко пропонують в якості бази години роботи обладнання, обсяг виготовленої продукції, показники лічильників [1, с. 110], О. Бороднік — пропорційно до витрат на одну годину роботи устаткування і величини витрат часу на виготовлення окремих виробів [2, с. 83].

На сьогодні в практичній діяльності промислових підприємств найбільшого поширення набув метод розподілу витрат з утримання та експлуатації обладнання пропорційно основній заробітній платі виробничих робітників. Водночас цей метод нерідко призводить до спотворення показника собівартості продукції. Як зазначали М. П. Сначов і І. М. Ломтева, спрощені методи розподілу накладних витрат на продукцію використовують як базу розподілу працю основних виробничих робітників, перестають виправдовувати себе [3, с. 255]. Оскільки існують відмінності в рівні технічної озброєності і трудомісткості продукції, то при різних трудомісткості окремих виробів більша частина витрат припадає б на більш трудомісткі вироби.

Крім того, в цей час традиційні методи калькулювання необґрунтовано піддаються критиці. Так, в останні роки в Україні більшість дослідників пропонують викорис-

товувати західні методи калькулювання. Водночас багато з цих методів є непридатними в практиці калькулювання, оскільки не дозволяють визначити повну собівартість продукції. Наприклад, використовуючи метод калькулювання директ-костинг, як зазначав О. Линник, підприємство не знає повної собівартості продукції [4, с. 373]. Як наслідок, практично неможливим є прийняття управлінських рішень щодо планування собівартості, зміни виробничої програми і встановлення цін на продукцію. Проблема полягає не в пошуку кращого методу, а в обґрунтованості способу розподілу непрямих витрат в умовах конкретних виробництв, цехів [5].

Метою дослідження є обґрунтування віднесення розподілу витрат з утримання та експлуатації обладнання на собівартість окремих виробів виходячи з кошторисних (нормативних) ставок витрат, розрахованих на наведену машино-годину роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Собівартість окремих видів продукції визначається шляхом складання калькуляцій, в яких визначається величина витрат на виробництво і реалізацію продукції. Процес розрахунку собівартості одиниці продукції називається калькулюванням собівартості продукції [6, с. 216]. Основне завдання калькулювання полягає в достовірному обліку витрат на виробництво і реалізацію продукції, а також поза виробничих витрат. Це дозволяє встановити величину затрат та їх динаміку за окремими структурними підрозділами виробництва, оцінити роботу конкретних виконавців, що відповідають за ці роботи, визначати резерви зниження собівартості, розробляти плани щодо зниження собівартості, обґрунтовувати ефективність організаційно-технічних заходів та ін.

Як відомо, до складу калькуляційних статей залежно від способу включення витрат входять як прямі, так і непрямі витрати. До прямих відносять витрати, пов'язані з виробництвом окремих видів продукції, які можуть бути безпосередньо включені до їх собівартості (на сировину, матеріали, покупні вироби тощо) [7, с. 162]. Відповідно до п. 12 П(С)БО 16 «Витрати» прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів [8]. До непрямих витрат відносяться: витрати з утримання та експлуатації обладнання, цехові, загальнозаводські, інші виробничі і поза виробничі витрати.

При калькулюванні прямі витрати розраховуються на одиницю виробу відповідно до встановлених прогресив-

ними нормами витрат матеріальних і трудових ресурсів. За непрямими витратами спочатку складаються кошториси (річні з поквартальною розбивкою), які зрештою розподіляються між різними виробами за прийнятою методикою калькулювання. Таким чином, величина так званих непрямих витрат у собівартості одиниці продукції залежить як від обґрунтованості загальної суми цих витрат, так і від правильності їх розподілу.

Стаття «Витрати, пов'язані з утриманням та експлуатацією устаткування» – одна з основних статей собівартості продукції. Водночас вона є комплексною, включає багато різноманітних складових. До витрат на утримання і експлуатацію обладнання належать такі основні елементи:

- 1) амортизація обладнання і транспортних засобів;
- 2) експлуатація обладнання (крім витрат на поточний ремонт) – на експлуатацію, на поточний ремонт, на переміщення, на інструмент;
- 3) поточний ремонт обладнання і транспортних засобів;
- 4) внутрішньовиробниче переміщення вантажів;
- 5) знос малоцінних і швидкозношуваних інструментів і пристосувань;
- 6) інші.

Таким чином, витрати на утримання та експлуатацію устаткування визначаються на підставі розрахованих кошторисів і встановленого способу віднесення витрат на одиницю продукції.

У практичній діяльності промислових підприємств застосовуються кілька способів розподілу витрат – пропорційно заробітній платі виробничих робітників, вагою сировини або виробленої продукції, кількості машино-годин, вартості обробки сировини і основних матеріалів, шляхом виключення їх загальної суми витрат вартості окремих продуктів по твердій оцінці, розподіл витрат на основі коефіцієнтів і ін.

Досить точні результати дає також застосування в ряді галузей промисловості методу розподілу витрат з обслуговування і експлуатації обладнання пропорційно кількості машино-годин, при наведених до одного виду обладнання (умовні машино-години). Суть його полягає

в тому, що витрати з утримання та експлуатації обладнання розподіляють на собівартість окремих видів виробів виходячи з величини цих витрат на годину роботи обладнання, на якому виготовляється виріб, і часу необхідного для виробництва цього виробу. Цей метод простіший і дозволяє витрати з утримання та експлуатації обладнання відносити на продукцію вже прямим способом і, таким чином, поставити в залежність розмір витрат безпосередньо від обсягу випуску продукції.

Це дозволяє ці витрати відносити на продукції вже прямим способом і, таким чином, поставити в залежність розмір витрат безпосередньо від обсягу випуску продукції. Цей метод становить особливо великий інтерес при різноманітному асортименті (номенклатурі) виробів, що випускаються на різному устаткуванні, за різноманітної структури виробничого процесу, що найчастіше зустрічається в механічних, механоскладальних, обробних і заготівельних цехах. Цей метод у загальних рисах придатний і для вирішення багатьох інших завдань розрахунку умовної бази (для допоміжних матеріалів, заробітної плати робітників-погодинників та ін.). Розрахунок здійснюють у такій послідовності.

Складається кошторис витрат з обслуговування і управління устаткування, перелік якої залежить від типу виробничих процесів і спеціалізації підприємства.

По кожному цеху все технологічне обладнання, перш за все, об'єднується в однорідні групи за ознакою величини середніх витрат, необхідних на один машино-годину роботи. Обладнання, що використовується в цьому цеху, групується за видами залежно від виробничого використання (токарне, свердлильні, фрезерні, розточувальне тощо), а всередині кожного виду – за марками, видами і найважливішими техніко-економічними параметрами (наприклад, встановлена потужність мотора, категорія ремонтної складності та ін.).

Потім по кожній групі устаткування розрахунковим шляхом визначають нормативну величину витрат утримання і експлуатації устаткування по кожній його групі на один машино(станко)-годину роботи виходячи з усієї номенклатури витрат (табл. 1).

Таблиця 1

Схема розрахунку витрат на утримання і експлуатацію одиниці свердлильного обладнання

Види витрат	Розмір витрат	
	за годину, грн	за 1 годину (при річному навантаженні 5000 годин), грн
Амортизаційні відрахування (вартість обладнання – 1820 тис. грн, норма амортизації – 20 % на рік)	$\frac{1820\ 000 \cdot 20}{100} = 364\ 000$	72,8
Витрата енергії (споживання електроенергії за 1 год – 15 кВт, вартість 1 кВт – 3 грн 40 к.)	–	51
Витрати на ремонт (коефіцієнт ремонтної складності – 16, середня величина витрат на одиницю ремонтної складності в рік – 1520 грн)	$1520 \cdot 16 = 24320$	4,9
Допоміжні матеріали	7500	1,5
Відшкодування зносу малоцінного інструменту та витрати по їх відновленню	34 600	6,9
Всього	–	137,1

Залежно від типу та технологічних процесів склад витрат на утримання та експлуатацію обладнання може суттєво відрізнитися навіть на підприємствах однієї галузі.

Аналогічним чином здійснюється розрахунок нормативної величини витрат на одну годину роботи одиниці обладнання кожної групи. Отримана інформація використовується тільки для визначення коефіцієнтів приведення машино-годин.

Величина витрат по одній з груп обладнання приймається за умовну одиницю і щодо неї розраховуються коефіцієнти приведення по інших групах устаткування k^w :

$$k^w = \frac{3^w}{3^e}, \quad (1)$$

де k^w – коефіцієнт приведення за даними групам обладнання;

3^w – нормативна величина витрат на одну годину роботи одиниці

3^e – витрати на одну годину роботи групи обладнання, прийнятої за умовну одиницю.

Розрахунок коефіцієнтів приведення за іншими групами устаткування і видами немеханізованих робіт наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Розрахунок коефіцієнтів приведення витрат на експлуатацію групи обладнання

Група устаткування і немеханізовані роботи	Нормативна величина витрат на 1 год. роботи одиниці обладнання, грн	Коефіцієнт приведення
Свердлильне	137,1	1
Фрезерне	158,6	1,2
Токарне	98,6	0,7
Шліфувальне	178,2	1,3
Різьбонарізне	284,6	2,1

Так, для токарного обладнання коефіцієнт складе 0,7. Аналогічно розраховуються коефіцієнти для інших груп устаткування $\left(\frac{98,6}{137,1}=0,7\right)$. Аналогічно розраховуються коефіцієнти для інших груп устаткування.

Нормативні величини витрат на 1 годину роботи устаткування, а також встановлені коефіцієнти не є незмінними і періодично повинні переглядатися.

Після розрахунку коефіцієнтів приступаємо безпосередньо до розподілу витрат з утримання та експлуатації обладнання на продукції.

З технологічного процесу випишуємо обладнання, на якому обробляється деталі виробу. Потім по кожному виробу визначається кількість наведених машино-годин роботи кожної групи устаткування. Розрахунок наведених коефіцієнт-машино-годин здійснюють за формулою:

$$t_i^n = \sum_n t_i^w k^w, \quad (2)$$

де t_i^n – кількість наведених машино-годин на один виріб;

t_i^w – витрати машино-годин w -ї групи обладнання за одиницю i -ї продукції.

Аналогічні розрахунки складаються за кожним видом виробів. Визначається величина бази розподілу, що являє собою загальну кількість наведених машино-годин, необхідних на всю програму. Загальну кількість наведених машино-годин по кожному цеху розраховують за формулою:

$$B = T^n = \sum_i t_i^n q_i, \quad (3)$$

де B – показник, обраний в якості бази;

q_i – кількість i -ї продукції, що випускається підприємством за встановлений термін або за розрахунковий період;

T^n – загальна кількість наведених машино-годин на всю програму.

Виходячи із значення бази в одиниці продукції i -го виду і отриманого коефіцієнта витрат k^k визначається планова величина витрат на одиницю продукції:

$$S_i^k = k^k b_i. \quad (4)$$

Для розрахунків коефіцієнтів складається таблиця загальної суми цих витрат за групами устаткування і на одну годину його роботи. Розрахунок величини витрат з утримання і експлуатації обладнання наведено в табл. 3.

Так, кількість машино-годин роботи свердлильного обладнання становитиме 5 тис. машино-годин ($5,0 \times 1,0$), фрезерного – 7,1 ($5,9 \times 1,2$). Аналогічним чином розраховувалися кількість машино-годин роботи за іншими видами обладнання.

Виходячи із значення показника, обраного в якості бази, визначають коефіцієнт включення витрат в собівартість продукції k^k :

$$k^k = \frac{C^k}{B}, \quad (5)$$

де C^k – кошторис витрат з обслуговування та утримання обладнання на розрахунковий період.

Використовуючи дані таблиці, визначаються витрати на одну машино-годину, які дорівнюють $138,6 \text{ к.} \left(\frac{2484,6}{17,9}\right)$.

На підставі показника витрат на наведений машино-годину і кількість машино-годин на виріб обчислюється нормативна величина витрат на одиницю різних видів продукції.

Виходячи із значення бази в одиниці продукції i -го виду b_i і отриманого коефіцієнта витрат k^k , визначається планова величина витрат на одиницю продукції:

$$S_i^k = k^k b_i. \quad (6)$$

Розподілити витрати на основі коефіцієнт-машино-годин можна за формулою:

$$S_i = \frac{W}{\sum K} K_i, \quad (7)$$

Приклад розрахунку величини витрат з утримання та експлуатації обладнання на одну машино-годину роботи обладнання

№ з/п	Найменування обладнання за групами	Сума витрат на утримання і експлуатацію устаткування за групами тис. грн	Планове завантаження устаткування тис. годин	Нормативні витрати на одну годину роботи устаткування, грн (гр. 3 : гр. 4)	Коефіцієнт для даної групи обладнання	Кількість коефіцієнт-машино-годин, тис. (гр. 4 × гр. 6)
1	2	3	4	5	6	7
1	Свердлильне	685,4	5,0	137,1	1	5,0
2	Фрезерне	980,8	5,9	166,2	1,2	7,1
3	Токарне	410,7	4,3	95,5	0,7	3,0
4	Шліфувальне	310,5	1,7	182,6	1,3	2,2
5	Різьбонарізне	97,2	0,3	324,0	2,1	0,6
	Всього	2484,6	17,2	–	–	17,9

де S_i – ставка експлуатаційних витрат на i -й виріб;
 W – планова сума витрат на утримання обладнання;
 K – сума коефіцієнт-машино-годин на весь плановий випуск;
 K_i – коефіцієнт-машино-години i -го виробу.

З метою визначення собівартості окремих видів продукції за кожним виготовленим виробом визначається необхідна для його виробництва кількість годин роботи кожної групи устаткування, які, застосовуючи встановлені коефіцієнти, переводяться в коефіцієнт-машино-години. Розрахунок здійснюють за такою формою (табл. 4).

Таблиця 4

Приклад розрахунку витрат з утримання та експлуатації обладнання на виробу _____ на 202__ р.

Група обладнання	Потрібне кількість машино- (верстато)-годин за виробами			Коефіцієнти	Коефіцієнто-машино-години за виробами			Собівартість машино-години, грн-к	Нормативна (кошторисна) ставка по виробам (грн)		
	А	Б	В		А	Б	В		А	Б	В
Свердлильне	100	140	220	1	100	140	220	138,6	–	–	–
Фрезерне	50	80	100	1,2	60	96	120	–	–	–	–
Токарне	110	70	50	0,7	77	49	35	–	–	–	–
Шліфувальне	130	90	30	1,3	169	117	39	–	–	–	–
Різьбонарізне	40	20	60	2,1	84	42	126	–	–	–	–
Всього	410	400	390		490	444	540	138,6	67914,0	61538,4	74844,0

Отже, витрати на ремонт, утримання машин і рухову енергію, амортизацію обладнання залежать від тривалості обробки і повинні визначатися за видами виробів пропорційно часу роботи обладнання. На тих підприємствах, де не має цехів (за безцеховою структурою), обсяг витрат з утримання та обслуговування обладнання визначається за витратами ділянок.

Як засвідчили розрахунки, розмір витрат з утримання та експлуатації обладнання, що припадає на виріб А, становить 67914 грн, за виробом Б – 61538,4 грн, за виробом В – 74844 грн.

Цей метод простіший і дозволяє з достатньою точністю проводити розрахунки. Передумовами застосування методу наведених машино-годин при розподілі витрат з утримання та експлуатації обладнання є: складання кошторису витрат з утримання та експлуатації обладнання;

нормування окремих видів витрат, пов'язаних з роботою обладнання (витрат електроенергії, допоміжних матеріалів, ремонтних робіт та ін., а також витрат машино-годин роботи обладнання на кожен вид виробів).

Коефіцієнти повинні бути розраховані на нормальну навантаження устаткування, на звичайні умови виробництва основної групи цехів.

Коефіцієнти наведених машино-годин роботи обладнання, обґрунтовані виробничими нормативами, встановлюються, як правило, на тривалі періоди. Відповідно до змін у рівні організації, техніки і технології виробництва, номенклатури виробничої програми вони повинні уточнюватися.

При розподілі непрямих витрат між окремими виробами або видами продукції слід використовувати диференційовані методи – залежно від характеру тієї чи іншої

витрати, специфіки виробництва, зв'язку із собівартістю продукції.

Висновки. Розглянутий спосіб віднесення витрат з утримання та експлуатації обладнання на собівартість одиниці окремих видів продукції представляє безперечний інтерес і є більш прогресивним порівняно з розподілом цих витрат пропорційно основній заробітній платі виробничих робітників. Деякі труднощі підготовчої роботи, що виникають при використанні цього способу розподілу непрямих витрат, можуть бути відносно легко подолані використанням сучасних засобів механізації планових розрахунків. Це дозволить точніше визначити собівартість випущеної продукції, що дасть можливість обґрунтовано приймати управлінські рішення в сфері інвестицій, механізації та автоматизації виробництва, ціноутворення та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Куцик О. П., Мазуренко О. М. Обліково-аналітична концепція управління загальновиробничими витратами підприємства : монографія. Львів : Растр-7, 2014. 288 с.
2. Бородник О. С. Учет издержек производства в системе хозяйственного расчета. Киев : Высшая школа, 1975. 232 с.
3. Сначов М. П., Ломтева І. М. Особливості застосування системи ABC-кalkulyuvannya для обліку затрат. *Modern Economics*. 2020. № 20. С. 253–260.
4. Линник О. І. Сучасна вітчизняна та зарубіжна практика kalkulyuvannya sobivartosti produktsii, obliku ta upravlinnia vyrobnychymi vitratami pidpriemstva. *Економіка і суспільство*. 2016. № 6. С. 373–378.
5. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Малюга Н. М., Чижевська Л. В. Бухгалтерський управлінський облік. Житомир : ПП «Рута», 2002. 479 с.
6. Бондарь Н. Н. Экономика предприятия : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений. Киев : МАУП, 2007. 432 с.
7. Економіка і організація виробництва : підручник / за ред. В. Г. Герасимчука, А. Е. Розенплентера. Київ : Знання, 2007. 678 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

REFERENCES

- Bondar, N. N. *Ekonomika predpriyatiya* [Enterprise Economy]. Kyiv: MAUP, 2007.
- Borodnik, O. S. *Uchet izderzhkek proizvodstva v sisteme khozyaystvennogo rascheta* [Accounting for Production Costs in the Cost Accounting System]. Kyiv: Vysshaya shkola, 1975.
- Butynets, F. F. et al. *Bukhhalterskyi upravlinskyi oblik* [Management Accounting]. Zhytomyr: PP «Ruta», 2002.
- Ekonomika i orhanizatsiia vyrobnyctva* [Economics and Organization of Production]. Kyiv: Znannia, 2007.
- Kutsyk, O. P., and Mazurenko, O. M. *Oblikovo-analitychna kontseptsiiia upravlinnia zahalnovyrobnychymy vytratamy pidpriemstva* [Accounting and Analytical Concept of Management of Overhead Costs of the Enterprise]. Lviv: Rastr-7, 7, 2014.
- [Legal Act of Ukraine] (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
- Lynnyk, O. I. "Suchasna vitchyzniana ta zarubizhna praktyka kalkulyuvannya sobivartosti produktsii, obliku ta upravlinnia vyrobnychymy vytratamy pidpriemstva" [Modern Domestic and Foreign Practice of Calculating the Cost of Production, Accounting and Management of Production Costs of the Enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 6 (2016): 373-378.
- Snachov, M. P., and Lomtseva, I. M. "Osoblyvosti zastosuvannya systemy AVS-kalkulyuvannya dlia obliku zatrat" [Features of ABC-costing System Application for Cost Accounting]. *Modern Economics*, no. 20 (2020): 253-260.

Стаття надійшла до редакції 18.02.2021 р.